

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ

Горошкін Ігор Олександрович,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу навчання іноземних мов,
Інститут педагогіки НАПН України

Упровадження компетентнісного підходу в навчанні іноземних мов у закладах загальної середньої освіти України зумовлене зміною освітньої парадигми, згідно з якою освіта має забезпечити процеси повноцінної соціалізації та особистісного зростання учнів, розвинути в них низку компетентностей. Основним завданням іншомовної освіти в сучасних умовах є формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів.

У попередніх публікаціях ми визначили міжкультурну іншомовну комунікативну компетентність як інтегровану характеристика особистості учня, що передбачає оволодіння ним досвідом іншомовного спілкування в усній та письмовій формах (у межах вимог чинної програми), засвоєння культурних цінностей народу, мову якого опановує. Це – особистісний ресурс, що визначає здатність людини ефективно реалізовувати себе в умовах міжкультурної комунікації. [1]. Означена компетентність є предметною в процесі навчання іноземних мов, оскільки формується в межах предмета.

Процес формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів гімназії базується на особистісно орієнтованому, компетентнісному, системному, комунікативному, міжкультурному підходах, що значною мірою визначають добір навчального та лінгвокраєзнавчого матеріалу з урахуванням вікових особливостей учнів, їхніх освітніх потреб та змістового потенціалу матеріалу, його ролі у формуванні не тільки міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності, а й ключових компетентностей, що сприяє системній роботі на уроках іноземної мови. [2].

«Словник-довідник з української лінгводидактики» визначає особистісно орієнтований підхід як «послідовне ставлення педагога до учня як до особистості, самосвідомого відповідального суб'єкта власного розвитку та суб'єкта виховної взаємодії. В освітньому процесі учень домінує як особистість. Виходячи з його інтересів, рівня знань і сформованості вмінь, словесник визначає мету і спрямовує освітній процес на розвиток особистості кожного. Отже, способи репрезентації навчальної теорії, добір ілюстративного матеріалу, добір методів, прийомів відбувається з урахуванням особистості учня – його освітніх потреб, мотивів, інтелекту, здібностей тощо» [3, с. 204].

Особистісно орієнтований підхід розглядаємо як такий, що зумовлює побудову освітнього процесу з оптимальним добором змісту навчання, форм,

методів, прийомів та засобів з максимальним урахуванням психологічних особливостей учня, його освітніх запитів, потреб, здібностей та інтересів.

Особистісно орієнтований підхід передбачає такий спосіб організації навчально-пізнавальної діяльності, за якої учні стають активними учасниками освітнього процесу. Необхідними складниками означеного підходу є розкриття персональних якостей учнів гімназії учителем, визнання самоцінності кожного здобувача освіти, сприяння їхньому успіху та самовираженню, мотивування до саморозвитку та здобування нових знань.

Реалізація особистісно орієнтованого підходу до навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти передбачає добір відповідних вправ і завдань. Тематика означених вправ і завдань передусім повинна бути спрямована на формування предметної та ключових компетентностей учнів. Одним із варіантів застосування особистісно орієнтованого підходу на уроках іноземної мови вбачаємо використання мовленнєвих ситуацій, що містить моделювання реальних життєвих ситуацій. Вони потребують від здобувачів освіти наявності відповідного рівня знань іноземної мови. Тому вчитель має враховувати насамперед рівень іншомовної підготовки учнів. Також мовленнєві ситуації мають передбачати варіативність та широкий спектр вибору різноманітних варіантів розвитку подій. Прикладом може слугувати діалогічна мовленнєва ситуація, в якій учні мають лише вихідні дані, як-от тема розмови, дійові особи, місце де відбуваються події. А побудова діалогу є завданням самих учасників освітнього процесу та залежить від їхнього лексичного інвентаря, рівня володіння іноземною мовою, особистих інтересів та захоплень, фантазії. Наприклад, у процесі вивчення теми «Одяг» (5 клас), можлива мовленнєва ситуація «У крамниці одягу». Ви прийшли до крамниці купити новий одяг. Оберіть одяг, опишіть його, поясніть, чому вирішили придбати саме його. Як поєднуються кольори? Які аксесуари будуть доречними? Скільки коштує? На нашу думку, це сприяє розкриттю особистісних якостей учнів, допомагає їхньому самовираженню, адже запропонувавши їм для самостійного розв'язання завдання, учитель не пропонує єдиного шляху його розв'язання, а ставить здобувачів освіти перед вибором такого шляху, стимулює їх до пошуку варіантів.

Отже, реалізація особистісно орієнтованого підходу в процесі навчання іноземних мов сприяє розвитку і саморозвитку особистості як суб'єкта пізнавальної та предметної діяльності, забезпечує створення кожному учневі можливостей реалізувати себе в різних видах мовленнєвої діяльності, формуванню ціннісних орієнтацій, духовних та інтелектуальних якостей.

Список літератури:

1. Горошкін І.О. Дидактична сутність іншомовної міжкультурної компетентності учнів 5-6 класів гімназій. Вісник ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. Старобільськ : Педагогічні науки. 2021. Вип. 8, ч.1 (346), стор. 117-127.

2. Горошкін І. О. Формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5-6 класів закладов загальної середньої освіти: окремі методичні аспекти. Іноземні мови в школах України, 1 (107), 2021. Київ : Педагогічна преса, стор. 9-11.

3. Словник-довідник з української лінгводидактики / Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2015. 320 с.